

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ І ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ В ГІМНАЗІЇ

Реєстраційний номер: 0121U100340

Термін виконання: 2021-2023 рр.

Назва пріоритетного напрямку: Повна загальна середня освіта. Спеціалізована освіта.

Проблема дослідження: Теорія і методика навчання різних предметів і курсів у початковій школі, гімназії і ліцеї, закладах спеціалізованої освіти.

Керівник наукового дослідження: Т. О. Ремех, кандидат педагогічних наук, старший дослідник, завідувачка відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України

Найістотніші наукові результати проведеного дослідження

Т.О. Ремех,
кандидат педагогічних наук,
старший дослідник

- *розвинено* положення теорії міжпредметної та внутрішньопредметної інтеграції щодо створення галузевих інтегрованих курсів;
- *розроблено* принципи, критерії і шляхи відбору та інтегрування елементів освітнього змісту, форм і методів навчання для формування ключових компетентностей та наскрізних умінь учнів засобами освітньої галузі; внутрішньогалузевого інтегрування змісту предметів і курсів історичної і громадянської освітньої галузі;
- *визначено* методичні засади проектування методичної системи інтегрованого навчання історії та громадянської освіти в гімназії в рамках єдиного курсу;
- *сформульовано* мету, завдання, пріоритети викладання і характеристики змісту інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» та предмету «Етика» для 5-6 класів гімназії;
- *обґрунтовано і схарактеризовано* основні види діяльності учнів 5-6 класів гімназії, особливості організації освітнього процесу, підходи до оцінювання навчальних результатів учнів у рамках інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» та предмету «Етика» для 5-6 класів;
- *створено* модельні навчальні програми з інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» та предмету «Етика» для 5-6 класів гімназії.

ОРГАНІЗАЦІЯ АКТИВНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ІСТОРІЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ

О.І. Пометун,
доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПНУ

У процесі досліджень визначено, що досягнення планованих Державним стандартом базової середньої освіти (2020 р.) навчальних результатів засобами будь-якої освітньої галузі можливо лише за умови залучення учнів на уроці в активну і різноманітну діяльність. Застосовуючи певні дії під час навчання, розмірковуючи над їх виконанням, усвідомлюючи потребу в них та оцінюючи їх важливість для себе або суспільства, людина тим самим розвиває у себе компетентність у тій чи іншій сфері життя. Основою сучасної педагогіки є так званий діяльнісний підхід.

Встановлено, що такий підхід базується на визначенні людської діяльності як активної взаємодії людини (суб'єкта) з об'єктом (зовнішні предмети, внутрішня реальність людини), результатом якої стає перетворення об'єкту діяльності, самої діяльності і трансформація того, хто діє, тобто суб'єкта діяльності. Теорія діяльності пояснює, як певні характеристики навчання можуть сприяти інтелектуальному розвитку людей, їхньому дорослішанню, оскільки процес навчання, що забезпечує розвиток особистості людини і здійснюється у спілкуванні з іншими людьми, постає як активна діяльність людини.

Реалізація діялісного підходу означає, що акцент у змісті навчання має бути перенесений з навчання знань на навчання діяльності через саму діяльність. Лише в такому випадку опанування змістом освіти (діяльністю) буде корисно учневі, стане метою конкретного учня, а не нав'язаною йому ззовні мотивацією з боку вчителя. В цьому виявляється практична зорієнтованість діялісного підходу, що демонструє його переваги в контексті компетентісного навчання. Отже, активне навчання базується на засадах когнітивної психології, зокрема теорії діяльності, осмисленого навчання, соціокультурної взаємодії, будівельного рiштування та ін.

Аналіз значної кількості праць дозволяє визначити активне навчання як такий спосіб організації навчання, коли учні – суб'єкти освітнього процесу відіграють у ньому активну роль, а вчитель є лише організатором активностей учнів, фасилітатором та модератором дискусії. Процес активного навчання передбачає, що учні вчать, відповідаючи та ставлячи питання, аналізуючи факти і аргументи, пов'язуючи нову інформацію з уже наявними знаннями, формулюючи висновки та розмірковуючи над новими ідеями.

Організація навчальної діяльності як активного навчання означає застосування вчителем широкого спектру відповідних методів, ігор, стратегій та форм інтерактивної взаємодії, що забезпечують компетентісне зростання учнів, покращення їхнього розуміння, умінь та здатності ефективно діяти у певній галузі. Тому поняття методів навчання поступово замінюється поняттям «види діяльності учнів на уроці».

Узагальнюючи думки дослідників, можна прийти до висновку, що для застосування у практиці можна виокремити такі основні види діяльності учнів: 1) діяльність учнів з використанням ІКТ; 2) дослідження та експериментування; 3) обговорення та дискутування; 4) кооперативне навчання.